

SVOBODNA SLOVENIJA

AÑO XXXIV (28)

Štev. (No. 12)

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

20. marca 1975

Zrak se zjasni

El aire se serena.
Y viste de hermosura y luz no usada.
Salinas, cuando suena
La música extrema
Por vuestra sabla mano gobernada.

(Zrak se zjasni,
prešine ga lepota in luč neizrečena
Salinas, kadar zazveni
muzika dovršena,
z vašo večšo roko izvedena.)

Fray Luis de León
Oda na fast organistu Salinasu

„Zrak se zjasni“, tako se začne oda, ki jo je napisal veliki pesnik španske renesanse, avguštinec Fray Luis de León (1528—1591) na čast slepemu organistu in profesorju muzike na univerzi v Salamanci, Franciscu de Salinas. Zrak se zjasni, ko se zaslišijo ubrani akordi Salinasovih orgelj. Nebeška glorijska napoln cerkev, vse postane bolj svetlo in lepota. Duša pride, da se tako izrazimo, „k sebi“, se zave svoje duhovnosti, čuti, da je duh, na kar je že pozabila: ubrana muzika jo spomni na njeno pravo naravo in njen prvi izvor. In, ker se zave, kaj v bistvu je, se njeno zadržanje in njeno mišljenje spremenita: dvigneta se v pravo višino. Človek tedaj začuti, kje je njegovo mesto: zlato se ne more valjati v blatu, duh zahteva resnično lepoto, ne kakih njenih čutnih, kratkotrajnih nadomestkov. Čisti zvok gre skozi zrak in skozi srce ter kaže na onostransko muziko, ki je tostranske vir in resnični vzrok. Zrak se res zjasni in res ga prešine lepota in luč neizrečena. Človek bi hotel, da bi se doživetje ne končalo, da bi trajalo kar naprej, da bi vsi drugi čuti omrtveli, samo sluh ne, da bi tako lahko pil neizčrpno lepoto presunajočih in utešujočih melodij.

Kratka oda Fray Luis de Leona je majhen kompandij realistične estetike. Vse je povedano v njej. Lepota je odsev neskončnosti v končnih stvarih, ki ga naš um dojame in naše srce čuti. Lepota odgrinja nezasišena obzorja, odpira brezdnanje globino in v še tako neznatni skromni in vsakdanji stvari pokaže njeno neneznatnost, veličino in nevsakdanost. Lepota je ena velikih poti do Boga in tako do resničnega človekovega osvobojenja. Človeško življenje brez lepote ni v polnem smislu človeško življenje.

Ista kratka oda je pa tudi kompandij nauka o življenju. Tudi v tem pogledu je vse bistveno povedano. Duša, ki se ne zaveda, kaj je, ki je pozabila na svojo neuničljivo, za večnost namenjeno bit, ne more biti „pri sebi“, ne more živeti svojega pravega življenja, biva, kakor da bi bila vedno „iz sebe“, nikdar na svojem mestu, nikdar na trdnih tleh. Kaj jo spomni na njeno resnično naravo, na njen božji izvor? Močno doživetje lastne duhovnosti: globoko izkustvo lepote. Pa tudi globoko izkustvo resnice, dobrote, skladja, smisla, reda, pravice. S prispodobno povedano: kadar se zrak zjasni in ga prešine luč neizrečena. To se zgodi, ko čujemo globoko misel, ko vidimo pristno dobroto srca, ko čutimo moralno moč sočloveka, ko občudujemo resnično žrtev, ko izkusimo pravo prijateljstvo, nemahljivo zvestobo, lepoto poštenja, zanesljivo roko voditelja. Takrat nam postane v duši svetlo. Prevzame nas polnost osveščenja, povzpemo se, tako rekoč, do svoje najvišje stopnje zavesti. Takrat se razodene naša prava mera, ki jo je treba držati tudi, ko ta izbrani trenutek mine in nas zagrne vsakdanost.

Plato se ne začne z blatom. Se začne veliko prej. Se začne z upadom duhovnega življenja. Ko duša pozabi, da je duhovno bitje in je nihče ne spomni na njeno pravo naravo. Ko se zrak zjasni le malokrat ali celo nikdar več, ko v družini ni več presunljivih zgledov, ko ni dobrote, ko tudi ni žrtev, ni nepristane medsebojne tihe pozornosti, pri kateri človek čuti, da so mu vsi ostali neprisljono pričujoči, da ga nosijo v srcu, kakor on nje. Ko v šoli ni več duha, ko je vse samo posredovanje podatkov, samo učna tehnika in načrtno dognani programi; ko je učitelj le opravičen (funkcionar), kolesce med kolesci stroja, ko še doživetja postanejo mehanična, duši zunanja, umetno dobav-

K VOLITVAM NA KOROŠKEM

Vsi narodno zavedni Slovenci smo zasledovali volilni boj na Koroškem za deželnozborske volitve, ki so bile 2. marca. Nestrpno smo tudi pričakovali, ali bo nastop Koroške enotne liste (KEL), katere nosilec je bil dr. Apovnik, uspel ali ne. Upanje je bilo, toda lista je dobila 6.310 glasov, med tem ko je bilo potrebnih za uspeh 7.800 glasov. Močno je nazadovala avstrijska komunistična stranka, ki je od zadnjih volitev nazadovala za 500 glasov in je dosegla le 6.013 glasov. Najbolje je odrezala avstrijska socialistična stranka, vendar bo sestava deželnega zbora ostala nespremenjena: Socialisti 20 mandatov, avstrijska ljudska stranka (Krščanska demokracija) 12 in svobodnjaška stranka 4 mandate. Tako je bilo tudi stanje pred 2. marcom.

Če razčlenjujemo nastanek enotne liste KEL-a in položaj v katerem se nahajajo Slovenci na Koroškem najdemo pot do razumevanja rezultatov. Kot smo v našem listu že ponovno poročali, sta na Koroškem dve osrednji organizaciji Slovencev, to je Narodni svet, kateremu predseduje dr. Joško Tischler in Zveza slovenskih organizacij (ZSO), kateri predseduje dr. Franci Zwitter. Narodni svet je krščanskega nazora. Toda pod vplivom mlajših, zlasti tajnika Warascha, ki se je močno naslonil na Ljubljano je prišlo do notranje krize, tako da je izpadel iz Narodnega sveta najprej dr. Valentin Inzko, lansko leto pa še dr. Vospernik. Narodni svet je zgubil dve osebnosti, jasnih pogledov.

Narodni svet se je zavzemal za samostojno listo, pri letošnjih volitvah, medtem ko je bila ZSO pod vodstvom dr. Zwitterja proti samostojnemu nastopu. Kriza pa je nastala tudi pri ZSO, ker je njen podpredsednik dr. Apovnik prevzel kandidaturu na Koroški enotni listi, kar ni bilo v soglasju z dr. Zwitterjevim načrti, ki je bil v soglasju s slovenskimi komunisti v Ljubljani proti samostojnemu nastopu. Dr. Apovnik pa tudi kot oseba ni bil sprejemljiv za ljubljanske partije, četudi je bil podpredsednik levičarske Zveze slovenskih organizacij.

Koroška enotna lista se je tako znašla med dvema ognjema. Avstrijske stranke so v volilni borbi vse storile, da bi preprečile uspeh Koroške enotne liste. Da je bila tudi Ljubljana proti uspešnemu izidu (volitev za KEL), pa je dokazal dr. Franci Zwitter, predsednik levičarske ZSO. Dr. Franci Zwitter je bil v mladih letih sicer katoliško usmerjen in narodno zaveden ter se je celo navduševal za teologijo. Takoj po drugi svetovni vojni pa je prišel pod vpliv ljubljanskih partijcev, kot so bili Kidrič, Bebler in drugi, in se je povsem preokrenil.

Udarec v hrbet

Medtem, ko si je dr. Apovnik s svojo volilno ekipo močno prizadeval, da bi

ljena. Vsa šola obstoji, je učil sv. Tomaž Akvinski, v „contemplata trade-re“, v posredovanju motrenjskih doživetij. Kar je učitelj spoznal, uvidel, doživel in v svojem doživetem spoznanju uživajoče motril, to naj učencem predaja. Tako učenje je veselo, srečno. Motreč in uživajoč duh govori duhu.

In pa družine! So družine, ki dvigajo, ki pomagajo rasti, ki so kot obrok osvežujočega kisika v rutini vsakdanjosti. Ker je tam duh, ker je pamet, ker je srce. Opazke padajo kot strel v tarčo, dovtipi odmevajo kot sentence, polni smisla. Razgovor ni bežanje na vse strani, ampak je vzajemna prisotnost: vprašanje dobi svoj odgovor in odgovor poslušna ušesa, ker je odgovor na vprašanje. In zato se zrak večkrat zjasni in ga prešine lepota in luč neizrečena.

In velike družbe? Tudi politika, gospodarstvo, kultura ne živijo brez duha, brez odbleska neskončnosti v končnih stvareh. Če politik ne prepriča, ne pritegne nikogar v njegovi notranjosti. In kako bo prepričal, če ni prepričan? In kako bo družil, če nikomur ne pri-

Koroška enotna lista uspeša in je tudi imela izgleda zato, je zadal temu prizadevanju, nedvomno pod vplivom uradne komunistične linije v Ljubljani, dr. Franci Zwitter usodni udarec. V ljubljanskem „Delu“ z dne 12. februarja je bila objavljena obširna izjava Zveze slovenskih organizacij, kateri predseduje dr. Zwitter, namenjena Slovincem na Koroškem. Izjava je sestavljena tako, da se vidi, da jo je pisal prepričan komunist. V obširnem uvodu pravi dr. Zwitter med drugim:

„Zveza slovenskih organizacij na Koroškem v smislu spoznanj med narodno osvobodilno borbo od svoje ustanovitve sem v našem vprašanju ni gledala zgolj narodnostne plati, ampak je v njem vedno videla tudi socialno gospodarsko stran, ki je zaradi sorodnosti v brezpravnosti in nemoči naravnost narekovala povezovanje z delovnimi množicami večinskega naroda. Prav današnja kritična situacija potrjuje pravilnost te naše svoječasne odločitve: saj se je združila vsa nemška nacionalistična reakcija, da bi uničila ta smeli poskus napredne koncepcije reševanja manjšinskega vprašanja z enakopravno integracijo manjšine v družbene strukture večinskega naroda pred asimilacijo.“

V nadaljnjih izjavah je dr. Zwitter še jasnejši. Takole pravi: „Proti tej enotni fronti nemških nacionalistov je kot spoznanje naše protifašistične borbe in vseh narodnoosvobodilnih gibanj potrebna združitev vseh demokratičnih sil za obrambo demokracije in zagotovitev nadaljnjega demokratičnega razvoja v deželi in to ne glede na njihovo narodno pripadnost...“

Da dr. Zwitter ni šlo pred vsem za reševanje slovenske narodne manjšine na Koroškem, in za njene osnovne narodne pravice, razume vsak, ki ve, kaj misli komunist pod besedo „demokracija“ in „demokratične sile“. Za komuniste je „demokracija“ diktatura komunistične partije, in „demokratične sile“ so za komuniste le komunisti in to kate-rekoli narodnosti.

V nadaljnjih izjavah je dr. Zwitter to tudi sam potrdil, ko je dejal: „Kot vsenarodna osrednja organizacija pa se seveda ne more, niti ne, izogniti konfrontaciji predvolilnega boja za bodočo politično strukturo v deželi in zato poziva koroške Slovence, da po svoji narodni in socialni zavesti pri volitvah za deželni zbor podprejo demokratične sile, ker le od njih lahko pričakujemo podporo v naši borbi za polno enakopravnost in za širšo demokratizacijo v deželi sploh.“

Prav sramoten pa je za koroškega Slovence naslednji odstavek, kjer dr. Zwitter naravnost poziva, da naj Slovenci volijo avstrijsko komunistično stranko. Takole pravi dobesedno: „Po sramotni kapitulaciji merodajnega dela vodstva socialistične stranke na Koroškem pred nemškimi nacionalisti vidimo v danih razmerah predvsem v Komuni-

de do srca? Od zunaj nakopičeni, po notranje nevezani pripadniki ne tvorijo človeške, to se pravi, človeku ustrezajoče družbe. So zgolj aglomeracija. Gostota polna razredčenosti. Fizična, kričea prisotnost, pa srečna odsotnost. Najprimernejše območje za vse vrste izdajstev in zahrbtnosti. Gospodarstvo, ki temelji zgolj na materialnem dobičku, ki je iztrebilo iz svoje srede duhovne vrednote, kjer ni čuta za službo bližnjemu, kjer ni poštenosti, kjer ni ustvarjalnega veselja, kjer ni kredita, ki izhaja iz moralnega zaupanja, kjer se dana beseda ne drži, ampak je redno prelamljana, tako gospodarstvo vodi v kaos. Da ne govorimo o kulturi! Tudi v politiki, v gospodarstvu in v kulturi je potrebno, da se od časa do časa zrak zjasni, da se odpre nebo in nas prešine luč neizrečena, da ne pozabimo, da smo tudi duhovna bitja, da so naše duše neuničljive, nekaj majhen „absolutum“, neprigodna bit, ki ji neprigodnost pripada po besedah sv. Tomaža Akvinskega kot okroglost krogu.

-rar

stični stranki Avstrije, ki podobno kakor mi gleda v narodnem vprašanju vprašanje, ki ga ni mogoče reševati v deželnem zboru protagonističnih sil nemškega nacionalizma, niti ne na osnovi nacionalnih razlik, marveč izključno kot vprašanje skupnega boja vseh demokratičnih sil za uničenje nacionalističnih in porajajočih se neonacističnih spon v deželi.“

Potem, ko je dr. Zwitter v prvi vrsti pozval, da volijo Slovenci avstrijske komuniste, je omenil še Koroško enotno listo, in zapisal: „Podobno vlogo lahko odigra tudi Koroška enotna lista, v kolikor bo uspeša prebiti nacionalno ožino. tako navznoter kakor navzven in v potrebni meri nagovoriti in pritegniti tudi nemške demokratične sodeželane.“

V normalnem slovenskem jeziku bi se reklo, da naj Slovenci volijo Koroško enotno listo le, če se bo povezala z avstrijskimi komunisti. (Povdarjene stavke je podčrtalo uredništvo).

Smešen popravek

Izjava dr. Zwitterja, katere glavne misli smo navedli, je pri koroških Slovincih zbudila začudenje in tudi ogorčenje. Zelo pa so se bili veseli avstrijski komunisti. Tudi Jugoslovanska uradna agencija „Tanjug“ je posegla vmes in objavila nekako pojasnilo dr. Zwitterja, katero je objavilo ljubljansko „Delo“ 26. februarja pod naslovom „Zloraba pomena izjave“. Popravek glasi: „Predsednik zveze slovenskih organizacij Koroške dr. Franci Zwitter je izjavil, da ta organizacija pred volitvami za koroški deželni zbor (Landtag), ki so napovedane za 2. marec, koroškim Slovincem ni poslala priporočila, naj bi glasovali za listo komunistične partije ali za slovensko „koroško enotno listo“ dr. Apovnika, pač pa jih je na splošno pozvala, naj podprejo „demokratične sile“ v pokrajini.

Po Zwitterjevem mnenju sodita po poudarjeni nacionalistični smeri socialistične stranke med demokratične sile v danih okoliščinah predvsem komunistična partija in „koroška enotna lista“, seveda, če bo zadnji uspelo prestopiti nacionalne meje ter se obrniti tudi na nemško govoreče prebivalstvo in ga pridobiti za svoj program.

Dr. Zwitter je dal to pojasnilo v zvezi z zlorabo predvolilne izjave slovenske zveze, ki so jo desničarske sile razlagale kot ustvarjanje „jasnih front“.

S tem popravkom dr. Zwitter ni dosegel drugega, kot to, da je še preko „Tanjuga“ pohvalil, da je res priporočal Slovincem na Koroškem, da volijo avstrijsko komunistično stranko.

Proč od komunistov

Volitve na Koroškem 2. marca 1975 so ponovno in temeljito dokazale, da komunisti in njihovi sopotniki niso še nikdar in tudi ne bodo reševali narodov in narodnih manjšin, ker bi bilo to proti osnovnim načelom njihovega nauka. To velja tudi za ljubljanske kakor za koroške slovenske in avstrijske komuniste. Zanje je vrednota le komunizem in komunistična partija. Narod in narodnost ne pomenita zanje nič. Kdor hoče reševati blaginjo naroda in se bojevati za temeljne pravice narodnih

manjšin, naj mu bo osnovno pravilo: proč od komunistov!

Vsi narodno zavedni Slovenci doma, v tujini in v svetu želimo, da bi neuspeh — ki pa je obenem uspeh — koroških Slovencev pri zadnjih volitvah ne prinesel malodušja in medsebojnih nesoglasjih, ampak da bi se vsi narodno zavedni Slovenci na Koroškem še trdneje povezali in nadaljevali boj za svoje osnovne pravice.

Odmev v „Našem tedniku“

Naš tednik (NT), ki ga izdaja narodni svet koroških Slovencev in finančno podpira Ljubljana (četudi v zadnjem času že bolj nerada) je v številki z dne 6. marca po tiskovnem zakonu moral objaviti popravek avstrijskega komuniste Messnerja, ki je bil pri zadnjih volitvah kandidat KPÖ (avstrijske komunistične partije). Uredništvo Našega Tednika je dodalo popravku tale zgovoren komentar:

„Določbe popolnoma zastarelega tiskovnega zakona nas prisilijo, da moramo objaviti vsak odgovor — ne glede na to, ali njegova vsebina odgovarja resnici ali pa je polna neresnic. Vsekakor pa je „odgovor“ kandidata KPÖ Messnerja v slovenskem listu dokaz več za „naklonjenost“, ki jo baje uživajo koroški Slovenci pri komunistični partiji Avstrije. Pa kaj boš! Saj je volilni boj predvsem v zadnji fazi le marsikomu odprl oči. Da so se pri posredovanju slovenskih plakatov odlikovali ravno komunisti, spada ravnokotako k izkušnjam tega volilnega boja kot dejstvo, da so post festum bili „krivi“ Kelovci, da KPÖ ni dobila mandata. Ne KEL in ne „nt“ ne bosta rekla, da so bili komunisti vzrok, da KEL ni dobila mandata. Čeprav zadnje mazaške „akcije“ močno smrdijo v to smer in čeprav, se je v zadnjem „Slovenskem vestniku“ našel nemški komentar tajnika KPÖ Raimunda, ki je trdil, da je predsednik Kluba slovenskih občinskih odbornikov Filip Warasch baje prosil KPÖ za intervencijo pri sovjetski partiji in sovjetski vladi. Škodovati se je moglo na ta način edinele Koroški enotni listi, ki si jo je izbrala KPÖ v tem volilnem boju za glavnega sovražnika. To je pokazala predvsem zadnja številka „Kladiva“, ki je bila en sam izliv proti KEL. Istočasno pa je dvoreznotnost menda slovensko mislečih komunistov šla tako daleč, da so očitali KEL, češ da le-ta ne vidi glavnega sovražnika v kapitalizmu. Račun za to, da je KPÖ osredotočila svoje napade na KEL, so 2. marca prezentirali komunistom volilci sami: v južnokoroških občinah so dali svoje zaupanje raje KEL kot pa dvomljivi politiki KPÖ!

Zato je potem tudi KPÖ zgubila precej glasov nekdanjih simpatizerjev in tudi ni več četrta največja stranka. In kaj dela zdaj KPÖ po volitvah? „Če ne bi nastopili Slovenci samostojno, bi KPÖ dobila mandat,“ hoče kaširati komunistični list „Volkswille“ nezmožnost te stranke, da bi z atraktivnim programom prišla v deželni zbor. Če ji v nobeni zvezni deželi ni uspelo pridobiti niti enega stolčka za deželni parlament — tudi v zveznem so prazni — potem naj bi po njih logiki bili krivi ravno koroški Slovenci, da na Koroškem niso prišli do stolčka. Čudna je ta logika, s katero koroška KPÖ hoče najti tolažbo...“

Un mismo mal

Existe un medio seguro de saber en qué medida un P. C. depende de Moscú: es su actitud respecto a la China comunista.

Si envía emisarios a Pekín, como lo hizo el P. C. español, es que ese partido no sigue exactamente la línea de Moscú contra la “pandilla de Mao”; si guarda silencio sobre China, es que su postura es más bien neutra, y, por último, si ataca regularmente a China es que obedece las órdenes de Moscú.

Recientemente, dos P. C. latinoamericanos han mostrado su sumisión a Moscú.

El P. C. de Colombia publicó, firmado por A. Mosquera, miembro de Comité Central, un libro titulado “Marxismo y maoísmo”, que tiende a demostrar que el maoísmo es contrario al marxismo.

El P. C. de Honduras, por su parte, publicó, firmado por A. F. Amírez, miembro del Buró Político, un libro con el título “El maoísmo en Honduras”, en el que pretende “desenmascarar la actividad de división de los grupos maoístas en este país”.

PORTUGAL DRVI V KOMUNIZEM

PARTIJA SE BOJI ČILENIZACIJE

Vodja ponesrečenega upora proti sedanjemu levičarskemu režimu tkzv. Vojaškega gibanja, gral. Spínola je še z nekaterimi častniki prebežal v Španijo, od tam pa z letalom v Brazil, kjer je dobil politični azil pod pogojem, da med svojim bivanjem v Brazilu ne daje političnih izjav niti ne deluje politično.

Med tem je Vojaško gibanje na Portugalskem pod vodstvom Vasca Gonalvesa podržavilo vse portugalske banke in zavarovalnice, „razen tistih, v katerih je investiran tuj kapital“. To omejitev je vlada storila, da v tem trenutku še ne bi pretrgala vseh vezi z Zahodom, za katere ve, da je v svoji zmaterializiranosti najbolj prizadet, če ga zadeneš v financah.

Vsi ministri, ki so bili do ponesrečenega Spínolovega udara v portugalski vladi, so odstopili ter je Gonalves dobil od vojske nalogo sestaviti novo, še bolj levičarsko vlado, ki bo še vedno odgovorna revolucionarnemu svetu častnikov, ki so člani Vojaškega gibanja.

Gonalves je še pred sestavo nove vlade objavil, da bo treba v Portugalu hitro spremeniti „vso družbeno in gospodarsko strukturo“, da dosednji tri-

letni gospodarski načrt „več ne odgovarja razmeram“, da je dosedanja agrarna politika „povsem zgrešena“ in bo „treba ogorno reformo v celoti revidirati“, itd.

Alvaro Cunhal, šef portugalske partije, je v ponedeljek sklical v stadion v Lizboni zborovanje partijcev, ki se ga je udeležilo blizu 10.000 ljudi. Stadion je bil poln rdečih zastav, govorniki pa so kričali po takojšnji socialistični revoluciji. Cunhal sam pa je istočasno pozval zborovalce, naj ne zahtevajo usmrtitve „reakcionarjev in drugih upornikov“, da ne bi Portugal „čilenizirali“. Cunhal se namreč boji, da ne bi vojska ustavila zmagovitega pohoda na oblast, na katerem se trenutno nahaja portugalska partija. „Soditi jih je treba in resno kaznovati, toda ne usmrtiti“, je kričal Cunhal. „To bi naši stvari škodilo.“

Po ulicah vseh večjih portugalskih mest kakor tudi na prehodih ob španski meji patrolirajo oborožene skupine civilistov-partijcev, ki dejansko s terorjem obvladajo položaj. Tudi vsa letališča so zaštrnjena, „da ne bi iz države pobegnili konzervativci in trgovci“.

Na Cipru nova pogajanja

VARNOSTNI SVET ZN DAJE NAPOTKE

Kriza, v kateri se je znašel Ciper po oklicu turške federativne države na severnem delu otoka, je bila predmet razprav Varnostnega sveta ZN od 20. februarja do konca minulega tedna. Varnostni svet je končno enoglasno odobrila resolucijo, v kateri poziva turško in grško prebivalstvo otoka, naj pomagata glavnemu tajniku ZN Waldheimu „doseči končno pomiritev na otoku z novimi medsebojnimi pogajanjmi“.

Enoglasna odobritev resolucije v Varnostnem svetu je presenetila opazovalce, ki so menili, da bo ZSSR trdno stala za turško manjšino proti Grčiji. V resoluciji „obžalujejo enostransko

dejanje turške manjšine“, istočasno pa ugotavljajo, da „dejanje ni preprečilo končne rešitve problema“.

V Ankari o resoluciji niso dali izjave, prav tako molči grška vlada. Opazovalci menijo, da sovjetski pristane na resolucijo dokazuje, da je Moskva trenutno bolj angažirana v problem Bližnjega vzhoda, kjer se spet spreha Kisinger ter v zadevo Portugala in je trenutno „žrtvovala“ Ciper. V bodočih pogajanjih med turško manjšino in grško večino bo imela Moskva še vedno dovolj prilike za novo ribarjenje v kalnem.

Čilski komunisti nočejo v komunistične države

(Iz pisma iz Nemčije)

Morda še ne veste, kaj se je zgodilo z 38 čilskimi begunci, ki so odšli v Romunijo v prepričanju, da jih bodo tam kaj z veseljem in navdušenjem sprejeli kot žrtve „fašističnega“ terorja ter jim bodo omogočili prijetno brezdelno življenje. Seveda se to ni zgodilo. Romuni so jim dodelili delo, kar pa poklicnim revolucionarjem ni dišalo. Prosili so, da se jih prepelje v Vzhodno Nemčijo. Ustregli so njihovi želji in jih prepeljali v komunistični vzhodni Berlin, kjer se jim je zgodilo podobno kot v Romuniji. Ker niso hoteli delati, so komunistične oblasti zahtevale, da si izberejo drug kraj za

svoje bivanje. Izbrali so si zapadni Berlin, kjer pa jih seveda tudi niso z veseljem sprejeli in so jih hoteli vrniti v komunistični raj. Toda ti čilski begunci so grozili, da bodo pobili svoje otroke, ako jih ne sprejmejo. In tako so ostali v zapadnem Berlinu — sprva v policijskih prostorih; kam so jih potem dali, še ni znano.

Čilski politiki in izobraženci se v zadnjem času naseljujejo v pokrajini Baden-Württemberg, katere glavno mesto je Stuttgart. Menda so si izbrali to pokrajino zato, da bodo tam oklicali svojo begunsko čilsko vlado, katero bi potem priznale komunistične države. S tem pa

Portugalska tragedija

Oči svobodnega sveta so te dni uprte v Portugal, kakor so bile svoječasnno uprte v Čile. Portugal se namreč, kakor kaže, spreminja v komunistično oporišče Sovjetske zveze, z vsemi posledicami za Sredozemsko kotlino, za Zahodno Evropo in ZDA, preko njih pa za ves svobodni svet. Po 40 letni desničarski Salazarjevi diktaturi Portugal ni znal najti sredine, temveč drvi, spretno voden po komunistični partiji, v levo skrajnost. Za razumevanje tega razvoja je prav, da kratko pogledamo nazaj v nedavno portugalsko zgodovino, zlasti zgodovino portugalske komunistične partije.

Medtem ko je španska KP vse do svojega poraza v španski revoluciji visoko kotizirala na moskovski partijski borzi, je portugalska KP takoj od svoje ustanovitve leta 1921 ostala potisnjena v ozadje. Dasi ustanovljena v popolni legali, ko je organizirala in izvedla tudi svoj prvi kongres leta 1923 in celo začela izdajati svoje glasilo O Comunista, portugalska KP ni mogla zlestiti na površje ter prva leta ni dosegla več kakor do 2.000 članov.

Po desničarskem udaru 28. maja 1926 je portugalska KP morala izginiti v podzemlje. Salazar jo je praktično uničil. Skrivaje je ostalo n. pr. v Lizboni 50 partijcev, v Oportu 20, itd.

Pomladitev partijskega vodstva

Po likvidaciji Bukharina leta 1928 ter po VI. mednarodnem komunističnem kongresu v Moskvi se je Stalin odločil poveriti vodstva partij v svobodnem sve-

tu mladim komunistom. Na čelo portugalske KP je leta 1929 postavil 29 letnega mehanika Benta Antonia Gonalvesa, ki je takoj počistil portugalsko KP, ustanovil njeno mladinsko vejo in znova začel izdajati partijsko glasilo, tokrat pod imenom Avante.

Po Stalinovem ukazu je mladi Gonalves za portugalsko KP ukazal izvajati taktiko postopne revolucije, se pravi: najprej vreči desničarsko diktaturo, izpeljati demokracijo in iz te preiti v socialistično diktaturo proletariata. Taktika ljudske fronte je postala geslo portugalske KP, kakor sta to leta 1936 storili španska in francoska KP. Pakt Hitler-Stalin leta 1939 je portugalski partiji veliko škodil, toda od 1943 naprej je spet izkoriščala zavezništvo zahodnih zaveznikov z Moskvo. Po vojni je s to taktiko nadaljevala, kljub stalnemu bivanju v podzemlju in s svojim vodstvom večinoma izven Portugala, v Moskvi. Na 20. kongresu sovjetske partije leta 1956 je bila ta taktika kom. partij znova potrjena. Portugalska KP je bila takrat že pod vodstvom sedanjega vodje Alvara Cunhala.

Rojen 1913 v odvetniški družini je Cunhal preplezal vso lestev komunistične hierarhije: član partije je postal leta 1935, do 1940 je bil vodja mladinske veje, že kot član portugalskega CKKP. Leta 1961 je postal glavni tajnik portugalske KP, kar je še danes.

Taktika portugalske KP

Taktiko je portugalska partija pod

Mednarodni teden

SOVJETSKI DIKTATOR BREŽNJEV se je z vlakom pripeljal v Budimpešto na zasedanje 11. kongresa madžarske komunistične partije. Je to Brežnjevo prvo potovanje v tujino po sedmih mesecih „prehlada“, ko je sploh izginil s politične pozornice. Ker se kongresa udeležujejo tudi drugi komunistični vodje, opazovalci menijo, da bodo le-ti z Brežnjevom razpravljali tudi o Evropski varnostni konferenci, ki naj bi bila po moskovski želji letošnje poletje, dasi vse kaže, da te konference tako hitro ne bo mogoče organizirati. Kot nasprotnica Moskve rdeča Kitajska opozarja zahodnoevropske države, da ima ZSSR s to konferenco še bolj vdreti v zahodnoevropsko gospodarstvo in Zahodno Evropo izolirati od ZDA.

V PARIZU je umrl 69-letni ladijski magnat Aristotel Onassis. Pokopali so ga na njegovem egejskem otoku Scorpis.

NAD 300 MILIJONOV LJUDI je na svetu brezposelnih, kar predstavlja eno četrtino svetovne delovne sile, poroča Mednarodni delavski urad, ena od organizacij Združenih narodov.

V ZDA so izdelali znak za skupni ameriško-sovjetski vesoljski podvig, ko se bosta letos julija v vesolju skupila ameriška in sovjetska vesoljna kabina. Znak predstavlja lunino površje, nad katerim se bližata druga drugi ameriška in sovjetska kabina, okrog slike pa je napis: Apollo ter Stafford-Brand-Slayton (imena treh ameriških astronautov) v latinici in Sojuz ter Leonov-Kubasov (imeni sovjetskih kozmonavtov) v cirilici. Dodan je tudi del ameriške zastave, na kar so sovjeti pristali, ker so zvezde na ameriški zastavi dasi so bele in ne rdeče, itak peterokrake.

NEW YORK TIMES je 10. t. m. na prvi strani natisnil datum: 10. 3. 1075 namesto 1975. Napako je naslednji dan takole pojasnil svojim bralcem: „V večrajši izdaji naš dnevnik ni poročal o izgredih v Milanu in o umoru verskega reformatorja Erlembalda. To se je med drugim zgodilo leta 1075, na dan, kakor

seveda nikakor nista zadovoljna predsednik pokrajinske vlade (Baden-Württemberg) Filbinger niti župan mesta Stuttgart — sin generala Romela —, ki sta oba krščanska demokrata. Tudi centralni nemški vladi, ki sicer sprejema čilske begunce, njihovo politično rovarjenje ni prijetno.

Se to novico naj vam sporočim. Nemško ustavno sodišče je zavrnilo zakon, ki dovoljuje splav v prvih treh mesecih nosečnosti, kot protustaven. Je to kaj nerodna zadeva za socialiste in liberalce, ki so ta zakon izglasovali in za predsednika republike Heinemanna, ki ga je podpisal.

njegovim vodstvom leta 1962 ustanovila tkim. „Frente Patriótico de Liberación Nacional“ (FPLN) s sedežem v Alžiru, v katerega je zbrala koristna budala iz vrst socialistov, katoličanstva, liberalcev, republikancev, monarhistov in drugih demokratov. Na vodstvu te „osvobodilne fronte“ je bil najprej partijec Pedro Ramos de Almeida, za njim Humberto Delgado, ki je bil 1965 ubit. Fronta se je začela po uboju znotraj krhati ter se je organizacija razsula leta 1970.

Takoj zatem je portugalska KP ustanovila novo frontno organizacijo „Movimiento democrático portugués“ (MDP), v katerem se ji je posrečilo združiti koristna budala iz socialistične stranke in iz vrst tkim. Naprednih kristjanov, oboje spet pod svojim partijskim vodstvom. Štiri dni po zrušitvi desničarske diktature, 29. aprila 1974, je zmagoviti gral. Spínola sprejel delegacijo MDP in njenim članom podelil ministrske položaje. Portugalska KP je tako sedela v portugalski vladi, Tehnika političnega razvoja na Portugalskem se je tega dne prekucnila na levo, proti breznu komunistične diktature.

Moskovska ekspozitura

Vodja portugalske KP Alvaro Cunhal je eden najzvestejših pripadnikov Moskve na svetu. Sodeloval je v španski revoluciji, zagovarjal pakt Hitler-Stalin, se strinjal z moskovsko taktiko po vojni, je privrženec osebnostnega kulta.

Na XXIII. kongresu sovjetske partije leta 1966 je smel govoriti ter je takrat izjavil: „Sem star prijatelj ZSSR. Mi, portugalski komunisti smo

„Melanholijska, moderna čustvenost ipd. so ravno zaradi tega tako prijetni, ker potopijo dušo v tolmun nedoločenih idej, katerim ni moči videti ne dna ne obrisov.“

Italijanski pesnik Giacomo Leopardi (1798—1837)

EMIGRANT OBSOJEN NA 15 LET ZAPORA

Beograjski list „Politika“ je 25. februarja objavil, da je bil pred sodiščem v Gospiću obsojen 68 letni emigrant Dragan Marunić na 15 let zavora. Marunić je živel v Angliji in je lansko poletje prvič po drugi svetovni vojni prišel obiskovat domači kraj. Bil pa je aretiran in obtožen, da je vojni zločinec, ker je bil med drugo svetovno vojno pri četnikih. Obsojen je bil zato, ker naj bi ubil med revolucijo dva partizana in enega civilista, ki so jih četniki ujeli.

smo ga včeraj natisnili na prvi strani. List obžaluje obe napaki.“

V ŽENEVI so se sestale na razgovore države izvoznice in uvoznice mesa, med njimi Argentina, Avstralija (ki je predlagala ustanovitev zadevne organizacije), Nova Zelandija, ZDA, Urugvaj, Madžarska, Češkoslovaška, Japonska in devet članic Skupnega evropskega Trga.

MEDNARODNA PILOTSKA ZVEZA je objavila, da smatra 10 letališč „kritično neprimernih za pristajanje in odlet“, in sicer: Los Angeles, Teheran, Hong Kong, Rimini, Bari, Alghero, Krf, Rhodes, Osaka in Naha. Ta letališča nimajo dovolj varnega avtomatičnega pristajalnega sistema, prelabo osvetljava, slabo organizacijo na letališču ter letalske steze, ki drsijo ob vlažnem vremenu.

ZAHODNONEMSKI KRŠČANSKI DEMOKRATI so na volitvah v državi Rhineland-Palatinate dobili 53,4% glasov, medtem ko socialisti samo 38,9% in liberalci le 5,8%. Opazovalci ugotavljajo, da se položaj v Zahodni Nemčiji vztrajno obrača v korist krščanskim demokratom.

SOVJETSKI TELEVIZIJSKI KOMENTATOR Žukov je minulo nedeljo na moskovski televiziji ponovno pokazal, kako majhna je splošna razgledanost moskovskih televizijskih gledalcev ali pa kako nizko jih ceni partija, ko je med drugim dejal, da „bodo ZDA lahko odpravile svojo brezposelnost le, če bodo dale veliko posojilo Sovjetski zvezi. S posojilom bomo mi kupovali ameriško blago, kar bo povzročilo povečanje proizvodnje v ZDA.“ Na vprašanje nekega gledalca v televizijskem studiju: „Zakaj trgujemo s kapitalisti, če pa lahko vse sami doma napravimo?“ je Žukov odgovoril: „Zato, da se nam ni treba mučiti z iznajdbami. Ceneje in lažje je kupiti

že na zahodu iznajdene stvari, kakor pa se mučiti z iznajdbami doma.“ Po tej logiki so sovjeti z vohunstvom tudi prišli do ameriških atomskih tajnosti in napravili svojo prvo atomsko bombo.

ZNOVA JE INDOKINA pričela zavzemati važno mesto v trenju mednarodne politike. Položaj v državah bivše francoske kolonije se je zadnje tedne tako poslabšal, da ni nikakega optimizma za skorajšnje rešitev. Ko se je namreč položaj nekoliko pomiril v Vietnamu, se je boj osredotočil v Kambodži. Tu so komunistični gverilci (Khmer) pod vodstvom pred leti strmoglavljenega princa Norodoma Sihanouka. Prav te dni je bila peta obletnica udara, ki je napravil Sihanoukove vladanju konec. Sedaj pa princ s Kitajsko pomočjo izpodkopa vame vladi Lon Nola. Kambodžijska prestolnica Phnom Penh je praktično ohkoljena od komunističnih sil, ki mesto nenehno bombardirajo z raketami (seveda ruske proizvodnje). V teh bombardiranjih je bilo ubitih že veliko število vojakov, še več pa civilistov, ki najbolj trpijo zaradi vojne. Prav tako se je tudi problem prehrane mesta zelo zaostrial. — Po Kambodži pa je nenadno pričelo goreti tudi v Vietnamu. Komunistična ofenziva se je sprožila nepričakovano in dobila veliko razsežnost.

Komunisti kontrolirajo večje predele zahodnih provinc. Vlada je kar popustila na številnih položajih, in združuje svoje sile okrog Saigona, da ne bi tudi ta prestolnica prišla v brezupen položaj. Komunisti so namreč v okolišu mesta Dinh Quan pričeli ofenzivo, v kateri sodelujejo tudi številni oklopni oddelki. Tako je padlo pod rdečim pritiskom mesto Ban Me Thout. Iz Kontuma in Pleika pa so se vladne čete umaknile, da bi lažje branile položaje v bližini Saigona. Skupaj z umikom vojske bežijo pred komunisti tudi tisoči in tisoči prebivalcev. — Vlada Vietnamu, kakor tudi Kambodže, čakata na bolj učinkovito ameriško pomoč. Severnoameriška vlada je sicer študirala, če bi bilo možno obnoviti bombne poleta v podporo ogroženim mest, pa zaenkrat še ni prišlo do dejanskega posega.

MAOCETUNG se v javnosti ni več pojavil od prvomajske proslave v Pekingu leta 1971. Medtem je v privatnem stanovanju še sprejemal nekatere politične osebnosti, kakor Kisingerja, Heatha ali Straussa, pa kongoškega predsednika Lopesa, ki se trenutno mudi na Kitajskem, ni več sprejel. Opazovalci zato sklepajo, da je Maocetung resno zbolel.

sestoji iz 8 točk: 1. uničiti fašistični režim in vzpostaviti demokratičen; 2. likvidirati oblasti monopolov; 3. izpeljati agrarno reformo; 4. podržaviti finance; 5. demokratizirati vzgojo in kulturo; 6. rešiti Portugal imperializma; 7. priznati kolonijam vso svobodo; 8. voditi politiko miru in prijateljstva z vsemi narodi. Seveda je treba v tej drugi stopnji razumeti pod besedo demokracija le komunističen režim.

Da bi se izognila usodi čilske kompartije, je Cunhal svoji partiji v okrožnici 28. maja 1974 zabil: „Glavna skrb vseh vodij naše partije mora biti: Čile ne!“ Zato je portugalska partija vdrla v portugalske vojaške vrste in s svojimi ljudmi in s koristnimi budali v vojaških vrstah izpeljala program.

Od zahodnoevropskih držav je Portugal ena najbolj revnih in najbolj zaostalih držav. Po izgubi bogastva iz afriških kolonij je že itak revno portugalsko gospodarstvo začelo drseti v vedno težji položaj ter je življenjska raven 8.600.000 Portugalcev močno ogrožena. Prvo injekcijo bo to gospodarstvo dobilo iz podržavljenih bank in zavarovalnic, potem pa si bo portugalsko prebivalstvo moralo pas znova in še bolj zategniti, če ne bo Portugal dobil novih zunanjih posojil — iz Moskve, s čemer ga bo partija navezala na sovjetski blok. Ob neverjetni lagodnosti svobodnega zahodnega sveta, ki kakor nemočen zre pogrezanje Portugala v močvirje komunizma, se bo ta strateška država na ibersem polotoku, ob vходу v Sredozemlje, lahko kaj hitro spremenila v novo sovjetsko postojanko ob Atlantiku.

Novice iz Slovenije

DOBOVA PRI KROPI — Na Dobrovi je obhajal meseca februarja 90-letnico življenja verjetno najstarejši slovenski organist Anton Špendov. Službo cerkvenega organista opravlja že 72 let. Veselje do glasbe pa ni ohranil samo zase, temveč so se našli tudi otroci, med njimi zlasti skladatelj frančiškan dr. Vendelin. Organist Anton je še vedno čil in zdrav. Iz tira ga niso vrgle niti pokocilske spremembe; hirtu jih je dojel in začel izvajati. Kljub visoki starosti redno prihaja k maši in tudi za orgle se sede. Ob jubileju se ga je spomnil tudi Pavel VI., ki mu je poslal posebno diplomo.

LJUBLJANA — Ljubljanski geofizikalni observatorij je 17. februarja ob 10.27 in 15.50 zaznal dva potresna sunka z epicentrom v Soški dolini. Potresna sunka sta bila med tretjo in četrto stopnjo po Marcalijevi lestvici; škode ta potres ni povzročil.

KRANJ — V Kranju so višjo šolo za organizacijo dela z republiškim dekretom, ki je izšel prejšnje jesen, povišali na visokošolsko raven. Slovesen začetek pouka na novi stopnji so začeli 1. februarja. Ta visoka šola je vključena v „Združenje visokošolskih zavodov Maribor“. Sedaj je vpisanih na drugi stopnji v organizacijske proizvodni smeri in kontroli kvalitete 65 slušateljev.

MARIBOR — Na Mariborskem Malem odru so 25. februarja pripravili krstno uprizoritev igre Frančka Rudolfa „Slovenska kuharica“, ki naj bi bila odsev potrošniških in folklornih razmer. Polodnja ura moza in žene ob loncih in pomivalnem koritu napol mehanizirane sodobne kuhinje povprečnega skromnega para je v bistvu strnjen izsek vse bolj razčlovečenega vsakdanjega dne.

LJUBLJANA — Izvrstni harmonikar prof. Hugo Noth iz Trossingena je 25. februarja v dvorani zavoda za glasbeno in baletno izobraževanje dokazal, da je mogoče tudi na tem instrumentu biti res umetnik in ne samo harmonikar. Noth je na tem instrumentu izvajal dela Mozarta in Bacha, Couperina, Rameauja in Scarlatija in prepričal tako kompozicijsko kot interpretativno vse poslušalce in poznavalce glasbe.

MARIBOR — O pomanjkanju učiteljev tožijo sedaj tudi v Mariboru. V petih občinah okoli Maribora manjka 370 učiteljev. Dogaja se, da poučuje na razredni stopnji vse več ljudi, ki nimajo nobene pedagoške izobrazbe — teh je letos 19. Predmetnih učiteljev manjka 76, na tej stopnji pa poučuje kar 192 nekvalificiranih učnih moči.

LJUBLJANA — Na letošnji festival sodobnega in eksperimentalnega gledališča v Nancyju, Francija, ki je namenjen predvsem odkrivanju neznanih gledaliških skupin, je bilo povabljen tudi gledališče „Pekarna“ iz Ljubljane.

LJUBLJANA — V slovenski industriji so januarja naredili 8,3% več izdelkov kot januarja 1974 in za 8,4% manj kot decembra. Zaposlenih v industriji je bilo januarja 318.871, nezaposlenih pa 9642. Povprečna januar-

ska plača se je v Sloveniji dvignila na 3262 dinarjev — v gospodarstvu znaša 3936, v gospodarstvu pa 3141. Toda nikdar ne povedo, koliko znaša najnižja plača in koliko najvišja. In tudi ne, koliko jih prejema najnižjo in koliko jih je, ki imajo „buržujske“ plače.

PTUJ — Pri Forminu oziroma Markovcih so že pričeli s prvimi deli za Hidroelektrarno Srednja Drava št. 2. Zaradi nastalega akumulacijskega jezera, ki bo imel okoli 4,3 kv. kilometrov površine, bo precej kmetov izgubilo svoje polje, odstraniti bodo morali tudi 16 hiš in gospodarskih poslopij. Nova elektrarna bo imela instalirano moč 112 megatov, letno pa bo proizvedla 581 milijonov kWh energije. Ta elektrarna bo popolnoma avtomatizirana, saj jo bodo upravljali iz centra v Mariboru. Turbine bo izdelala tovarna Litostro, iz Ljubljane, generator in transformator Rade Končar iz Zagreba, ljubljanska Metalka pa potrebno hidromehansko opremo.

MARIBOR — Zadnji dve izredno mili zimi sta spravili v izredno težaven položaj podjetje Pohorske vzpenjače, iz katerega ne vidijo izhoda. Podjetje je zaprosilo, naj mu vrnejo iz sklada obrtnih in gostinskih organizacij anuitete za leto 1974 v višini 207.842 dinarjev, naj se mu odpišejo anuitete za leto 1975 v višini 106.884 dinarjev in naj podaljšajo dobo odplačevanja kredita. Občina Maribor je te predloge sprejela, odboru za razvoj turizma pa še predlagala, naj Pohorski vzpenjači odpiše neodplačani del kredita v znesku 146.680 dinarjev.

BLD — V soboto 8. februarja so „pognali v zrak“ s 400 kilogrami eksploziva stari Park hotel na Bledu. Delo so opravili menda odlični minirji Geološkega zavoda Slovenije. Ko bodo prostor očistili, bodo zgradili nov hotel Park s 440 posteljami. Pred časom je bilo precej problemov glede rušenja tega hotela, toda zmagali so „turistični delavci“ ne pa strokovnjaki za varstvo okolja...

LJUBLJANA — Pred dobrim letom so ustanovili Združeno podjetje živilske industrije Slovenije, ki je imelo kakih 5000 zaposlenih. Toda delavci Pivovarne Union, ki je bila tudi v tem podjetju, so se 17. februarja na referendumu izrekli za izstop. Pivovarna Union se namreč ni skladala z razvojnim programom sestavljenega podjetja, ki da je preveč favoriziral ostali dve slovenski pivovarni.

Umrli so od 24. do 27. febr. 1975:

LJUBLJANA — Miroslav Kariž; Ana Kristovič; Josipina Solinc r. Krenčič; 101; Milan Cepuder, up. žel. uradnik; Ciril Lukman, inž. strojništva; Nuša Selih, dipl. pravica; Jožefa Zidar r. Božičnik, 85; Frančiška Schweiger; Oskar Podgornik.

RAZNI KRAJI — Viktor Juteršek, upok., Kamnik; Feliks Gorišek, žel. uslužb., Poljčane; Viktor Premelč, vinogradnik, 89, Bizeljsko; Ivanka Ješe, Kranj; Marija Fakin, Koper; Marija Klesnik r. Mahkovec, 83, Kresniške Poljane; Ivan Podboj, Postojna; Fani Senica r. Oplotnik, gostilničarka, Zalec; Maksimilijan Umek, kapelnik, Krško; Vinko Sladič, 87, Vrhnika; Ernest Von-

Začetek šolskega leta v Slovenski hiši

Po trimesečnem odmoru se je zopet začela slovenska šola. Najlepši njen začetek je sv. maša, ki je bila 9. marca popoldne v cerkvi Marije Pomagaj. Nabralo se je kar precej drobiža in da se je spoznalo odkod so vse prišli se je vsaka šola predstavila s svojo zastavo. Zvesto so sledili otroci, ki so bili v spremstvu staršev in učiteljev sv. maši, ki jo je daroval msgr. Anton Orehar. V govoru je povdarjal, da je nujno potrebno sodelovanje staršev s šolo. Starši sami se morajo zavedati važnosti sodelovanja s šolo. Učiteljstvo, ki poučuje — dela iz idealizma, iz dobre volje. Istotako naj starši pošiljajo otroke v šolo iz dobre volje, z veseljem, zavedajoč se, kako so potrebni slov. tečaji. Pravtako učiteljstvo samo naj se zaveda svoje naloge, kako in kaj posreduje otrokom, da otroci poslušajo z zanimanjem in da radi hodijo v šolo. Spoznavati važnost, da so to slov. katoliški tečaji, kjer je vsa tendenca razlage na katoliški podlagi, kjer se v veroučni uri utrjuje in izpopolnjuje versko znanje. Otroke je treba že zgodaj navaditi moliti.

V dvorani je vse navzoče pozdravil F. Vitrih, predsednik učiteljskega sveta. V prvi vrsti se je zahvalil učiteljstvu, ki že trideset let neutrudljivo, nesebično vzgaja otroška srca v ljubezni do materinega jezika. Šolsko leto ne začne samo otroci, marveč tudi starši. Dokaz idealizma današnjega učiteljstva je tudi nova šolska knjiga „Slovenski svet“, ki je pravkar izšla. Ogromno delo, ki je zahtevalo več kot leto dni priprave. Veliko zaslug pri sestavi knjige ima ravnatelj srednješolskega tečaja Pavel Rant s sodelovanjem poštvovalnih učiteljev Marjane Batagelj, gđ. Katiče Kovač, Mije Markež in B. Pavšerja. Ob tej priliki gre zahvala tudi vsem sodelavcem in mecenom, ki so na kateri koli način omogočili natis knjige. Eden glavnih pa, ki je ves čas spremljal delo, se trudil in podpiral, je bil predsednik Zedinjene Slovenije Božo Stariha. Prav tako msgr. Orehar. Brez njih ne bi bilo te knjige. Zato je Franci Vitrih izrekel vsem tem in še Milošu Staretu in bivšemu nadzorniku A. Majhnu javno zahvalo in vsakemu v spomin poklonil to knjigo. Uvodno besedo v to knjigo je napisal naš kulturni javni delavec, pisatelj in prijatelj slov. šol dr. Tine Debeljak, ki je otrokom zapisal:

Slovenskih staršev otrok si
Slovenske šole učenec si
Slovenec po rodu in krvi si
zato ne sramuj se tega...

Za F. Vitrihom je še spregovoril Pavle Rant. Letošnje šolsko leto se začne v zvezi dveh pomembnih dogodkov Danes je rojstni dan pokojnega prevz. škofa dr. Gregorija Rožmana. Kako bi nas bil vesel danes on, ki je tako ljubil mladino. Molimo zanj in spomnimo se poti, jasnosti, ki jo je na-

čina, Nova Gorica; Ivan Peharc, Križe; Miroslav Drobnik, Ig; Jakob Richter, upok. dekan dekanije Šmarje pri Jelšah in škofijski arhivar, Maribor (pokopan v Novi štifti); dr. Avgust Reisman, up. advokat, 86, Maribor; Ivo Arzenšek, ključavničar, Milje pri Šenčurju; Jakob Lotrič, upok. gozdarski tehnik, Kranj; Štefan Garger, Ribnica; Anka Pavlovič r. Vrabčič, up. učiteljica, Tržič; Frančiška Lavri, 90, Žužemberk.

kazal pokojni g. škof. Prav tako je 30 let kar so naši starši zapustili domovino in šli iskati svobodo. Omenil je tudi novo šolsko knjigo: „Slovenski svet“ naj vas spremlja in utrjuje v slovenski zvesti. Po vsebini in opremi se boste sami prepričali, ki je in bo v ponos ne samo sedaj marveč tudi poznim rodovom bo pokazala kako mnogo se je storilo za mladino — za izgnani trpeč slovenski narod.

Za sklep proslave pa je vodstvo šol pripravilo povsem nekaj novega. G. Pfeifer, fotografski umetnik, je z mnogimi diapozitivi oživljal otrokom prekrasne kraje Slovenije. Ni odveč sloves, da je Slovenija košček raja na zemlji. Slika za sliko so bile na platnu tako živo predstavljene, da se je zdelo, da se hodi po Sloveniji. Slišalo se je žvrgolenje ptičkov: škranjčki, ščinkavci, kosi. Strmeli so otroci pri kukanju kukavice, ki je tu nepoznana. Potovali smo na Gorenjsko, ki se ponaša s veličastnimi go-

SLOVENCI V ARGENTINI

Osebnosti

Rojstvo. V družini g. Janeza Buriča in gospe Lučke roj. Bajec iz San Martina se je dne 6. marca t. l. rodila hčerka, ki bo pri krstu dobila ime Kristina. Staršem prisrčno čestitamo!

Por. Čila sta se 14. marca 1975 v slovenski cerkvi Milivoj Rehberger in gđ. Ana Maria Cubillo. Priči sta bila Miguel Collazo in Alicia Victoria Gomez de Olguin. Porčel pa je delegat msgr. Anton Orehar.

Poročila sta se v moronski stolnici 8. marca gđ. Alenka Kunčič in Miguel Angel Russo.

MARIJA JURJEVIČ — 90-letnica



svoji hčeri poročeni Sovič. Skoraj vsako nedeljo pride še k slovenski sv. maši.

Jubilantki želimo še vrsto zdravih let!

ZAČETEK UKRAJINSKE UNIVERZE S SLOVENSKIM ODDELKOM

Uvodno predavanje v novo šolsko leto bo na cvetno nedeljo ob 13 v

rami. Ponosni Triglav je vabil, saj mladim res ne bi bilo nič preplezati to in ono skalo. V mladih je pač življenje, njim je vse lahko. Čista jezera: Bohinjsko, Blejsko jezero. Bobnenje slapov, čistih rek itd. Dolenjska v svoji ponižnosti a vendar v umirjenosti je obdana s prti zelenih travnikov, vinogradov. Sledila je še Štajerska, Primorje, Piran in še in še, domovi uglednih slavnih mož, domači običaji: klopotaanje klopotev, Ribničan s suho robo, kmečka ohcet, planinska flora.

Eno ne smemo pozabiti, kar priča o vernosti slovenskega naroda. Skoraj na vsakem hričeku stoji cerkvena. Koliko je božjih poti? Najbolj znana je Brezje. Ob mnogih slov. poteh krasijo lepa stara znamenja.

Da, zopet je zaživela mladina. Bog daj, da bi se zavedala, koliko se trudi in dela zanjo samo, da bo resnična, lepša bodočnost ob strani zvesto slovenske zavedne verske mladine.

R. S.

prostorih Ukrajinske Cerkve, Ramón Falcón 3960. Predaval bo profesor dr. Jaroslav Rudnicki iz Kanade. Obenem bo komemoracija za dr. Halajčka. — Vsi profesorji in rojaki vabljeni.

Po predavanju pogovor o izpitih in delu. Vpisovanje mogoče do konca meseca.

Od vsepoved

Moskovčane čevlji žuli... Novinar moskovskega tednika „Nedelja“ je napisal poročilo o največji moskovski trgovini GUM, kjer je 350 prodajnih oddelkov za proslave vodi pesnik Nikolaj Tihonov. kov založenih s 45.000 vrstami blaga, kupcev pa je dnevno 200.000. To naj bi bila prava potrošniška Meka, pa novinar pravi, da ni docela tako V 124. oddelku se dolge police kar šibijo pod težo črnih, sivih, sivočrnih, temnorjavih in belih copat, čevljev in sandal, ki pa se, razen po barvi skoraj ne ločijo med seboj. „Zdelo se mi je, kot da bi jih napravila ista, dolgočasna in ravnodušna roka človeka, ki živi izven časa in prostora“, je zapisal. Tudi kupcev je bilo med mnogimi obiskovalci le kakih pet. Toda vodstvo trgovine si ne dela skrbi — prej ali slej bodo morali Moskovčani obutev pokupiti, ker druge izbire itak ne bo...

Če pišeš, kot je režimu všeč. Pisatelj šolhov, kateremu mnogi, med njimi tudi Solženicin, očitajo, plagiatstvo glede romana „Tih Don“, bo letos star 70 let. Za to priliko pisatelju, ki je zvest režimovec, pripravljajo po vsej Sovjetski zvezi itak ne bo...

Veliki teden v cerkvi Marije Pomagaj

Ramón Falcón 4158 — Buenos Aires

CVETNA NEDELJA, 23. marca ob 9.30: blagoslov oljk, procesija, sv. maša,

VELIKI ČETRTEK, 27. marca ob 19: slovesna večerna maša, za žive in rajne slovenske duhovnike v Argentini, prenos sv. Rešenjega telesa in češčenje

VELIKI PETEK, 28. marca ob 19: opravilo božje besede (berili, trpljenje N. G. Jezusa Kristusa po Janezu in homilija),

VELIKA SOBOTA, 29. marca ob 22: bogoslužje luči, besedno bogoslužje, krstno bogoslužje, evharistično bogoslužje — slovesna sv. maša velikonočne vigilije (za slov. rojake v Argentini).

● Pel bo S. P. Z., „Gallus“

Pripombe k razpravi dr. Antona Podstenarja o Koroški

Z zanimanjem prebiram v Zbornikih Svobodne Slovenije razpravo dr. A. Podstenarja: „Boj slovenske manjšine v krški škofiji na Koroškem za verski pouk otrok v slovenščini.“ Menim, da ta razprava zasluži največjo pozornost Slovencev v izseljenstvu in v zamejstvu. Doslej je v šestih Zbornikih bilo natisnjenih že 250 strani tega pomembnega dela. Razprava kaže veliko avtorjevo ljubezen do koroških rojakov. Kljub tej ljubezni je razprava vseskozi umerjena. Čudovito zna avtor družiti znanstvenost in poljudnost, tako da ostaja delo na višini, ne da bi utrjavalo. Čeprav zasleduje razplet dogodkov v najmanjši časovni razdalji, je že toliko daleč od njih, da jih more postaviti v pravo luč in o njih izreči umirjeno sodbo.

Namen razprave je jasno napovedan. Razprava naj dokaže, da načelo o „pravici staršev“ pri določanju veroučnega jezika ni uporabno, ker so koroški Slovenci že nad sto let pod stalnim političnim, gospodarskim, socialnim in kulturnim pritiskom. Za to je sklicevanje na

to načelo krivično. Da avtor trditve dokaže, na široko razpravlja o diskriminaciji koroških Slovencev v preteklosti in sedanjosti. S tem pa zbere mnogo dragocenega gradiva za zgodovino koroških Slovencev in hkrati dokaže, da je enako nedopustno tudi ugotavljanje manjšine v katerikoli obliki (9. del, uvod). Obenem pokaže, da je Avstrija zaradi svoje neevropske miselnosti nezmožna imeti v svojih mejah kakršnokoli manjšino, s čimer sama sebi jemlje možnost, da bi še kdaj prodrla onstran Brenerja.

Razprava, ki ne nakaže rešitve vprašanja, ni popolna. Avtor te razprave že na začetku 6. dela napove iskanje rešitve za civilno, krajevno cerkveno in višjo cerkveno oblast zlasti v luči papeških okrožnic. O pravilnosti avtorjevih navedenih kaže n. pr. stavek v letniku 1967 (6. del, 10): „Menimo, da je najprimernejše sredstvo za reševanje manjšinskega vprašanja sporazumno sodelovanje med oblastjo in predstavniki manjšine.“ Avstriji te nje še danes ne dumejo.

Koroški Slovenci so do kraja razočarani prav zato, ker jih oblast ne upošteva in večinski narod ravna z njimi kot z nedoletniki. Če bi se oblast držala tega načela, ne bi bilo prišlo do preloma med njo in manjšino z izstopom iz kontaktne komisije in Avstrija v svetu ne bi stalno izgubljala dobrega imena.

Iz razprave proseva neiskrenost, cinizem in napadalenost mnogih koroških in avstrijskih Nemcev ter težki položaj šibke manjšine. Zato avtor na široko govori tudi o razlogih za zaščito manjšine. Največji od vseh razlogov je ravno odvrtna šovinistična avstrijska miselnost, ki poleg sebe ne trpi druge, zlasti ne slovenske narodnosti, in skuša za boleče stanje manjšine vso krivdo zvaliti na manjšino samo, pri tem pa še igrati vlogo žrtve, ki ji manjšina dela silo. Razpored za snov tega poglavja mu je dala izjava francoskega ministrskega predsednika Daladiera o Hitlerjevem zatiranju narodov. Dosedanjim poglavjem: „Uničevanje ter gospodarska in politična slabitev manjšine“ bodo verjetno sledila še poglavja o uničevanju zgodovine in kulture koroških Slovencev in o diskriminatornem ravnanju z manjšino na splošno.

Čeprav skuša avtor zajeti čim več

snovi, je slog strnjen. Razprava je brez vmesnih in nepotrebnih stavkov.

Zelo lep je tudi jezik, kar daje razpravi posebno vrednost. Težko bi bilo v njej najti kako besedo, ki jo slovenski pravopis odsvetuje ali prepoveduje. Ne pomišlja si rabiti besede, ki jim mnogi niso naklonjeni, a jih ljudstvo rabi in pravopis priporoča. Rabi n. pr. besedo „vojska“ v obeh pomenih in s tem sledi Gradšniku kakor mu sledijo še drugi avtorji najnovejših publikacij v izseljenstvu. Beseda „vojna“, ki se nam danes vsiljuje, še v začetku tega stoletja ni imela ustaljenega pomena. V „Dušni paši“, ki je leta 1905 izšla v Celovcu, je rabljena v drugem pomenu, kot se ji ga sedaj skuša dati. Sv. Mihael je na strani 42 tega molitvenika imenovan „prvak nebeške vojne“, torej v pomenu, v katerem je besedo sprva rabil Jurčič, ki je to besedo prvi pričel rabiti. Zdi se mi, da je to umetno razločevanje nepotrebno, saj imajo tudi latinski jeziki n. pr. za „čas“ in „vreme“ le eno besedo, pa nikomur ne pride na misel, da bi za enega od teh pomenov vpeljal novo besedo. Tudi slovenski pravopis pozna gesla kot: vojska izbruhne, med vojsko itd.

Vsako nepotrebno oddaljevanje od

ljudskega besednega zaklada more imeti za zamejske Slovence usodne posledice. Ker sam nisem imel prilike, da bi hodil v slovensko ljudsko šolo, vem, kako težko gre človeku z jezika beseda, ki se je človek priučil le v šoli. Zato menim da je prav, da tudi besedo „vojska“ rabimo v obeh pomenih, kakor jo rabijo še danes ne le preprosti, temveč tudi šolani ljudje v pogovoru. Ker Podstenar vztraja pri ljudskih besedah in se ogiblje tujk, mi je še posebno všeč.

Kjer se mu zdi potrebno, napravi tudi novo obliko. Pri njem sem prvič bral izraz „neodvzemljive pravice“, ki je gotovo bolj razumljiv kot sta splošno rabljena izraza „neodtujljiv“ in „neodsvolljiv“. Pravopis pozna besedo „odvzemen“, torej je tudi „odvzemljiv“ docela pravilna beseda. Morda bi se mogli rabiti v istem pomenu tudi besedi: „neizgubljiv“ in „neodvzet“.

Ob koncu teh pripomb naj izrazim le eno željo: da bi naslednji Zbornik kmalu izšel in prinesel spet veliko razprav, med njimi tudi nadaljevanje Podstenarjeve razprave, ki je postala že nepogrešljiv sestavni del Zbornika Svobodne Slovenije.

Sao Paulo, 12. febr. 1975

Prof. Dr. Enij Alojzij Fonda

Po športnem svetu

Na jugoslovanskem državnem šahovskem prvenstvu zelo uspešno posega v vrh najboljših jugoslovanskih šahistov slovenski šahovski prvak Barle, ki je po 10. kolu delil drugo mesto z Matanovičem, Ljubojevičem in Matulovičem s 6,5 točkami, na prvem mestu pa je Velimirovič s 7 točkami. V tem kolu je Barle remiziral s Čirićem, agresivni slovenski vele mojster Albin Planinc pa je v 15 potezah premagal dotedaj vodilnega Matanoviča in deli z Bukićem s 5,5 točkami peto mesto. Tretji slovenski vele mojster Bruno Parma, ki je skupaj z Bukićem in Čirićem po desetih kolic bil še nepremagan, je imel 5 točk.

Po osvojitvi naslova državnega prvaka v hokeju je ljubljanska Olimpija zmigala še v pokalnem tekmovanju. Jeseničani so sicer doma premagali Olimpijo s 4:3, toda gol razlike ni zadoščal in tako je pokal romal v Ljubljano. Ljubljanci so na drsališču v Tivoliju premagali Jeseničane z dvema goloma razlike — 5:3.

SLOVENSKI DOM V SAN MARTINU

23. marca: Sklep duhovne obnove ob 17 v dvorani doma. Nato bo na razpolago domača večerja.

27. marca: Ob 8,30 slovesna velikonočna maša s petjem sanmartinskega pevskega zbora. Nato v domu velikonočni zajtrk.

13. aprila: 14. obletnica blagoslovitve sanmartinskega doma.

BRAT BRATU!

gradi zavetišče dr. Gregorija Rožmana — Oglejmo si njegovo gradnjo, ki se bliža koncu na

NA CVETNO NEDELJO, 23. MARCA

ob 11 sv. maša za vse umrle člane
nato asado

Vsi lepo vabljeni!

OBVESTILA

SOBOTA, 22. marca 1975:

Začetek pouka v Srednješolskem tečaju rav M. Bajuka ob 17 (ob petih popoldne) s sv. mašo. Dijaki se zberejo v svojih razredih ob 16.45. Izostanek bo štet kot neopravičena ura. Ravnateljstvo NEDELJA, 23. marca 1975:

V Slov. domu v San Martinu ob 17 sklep duhovne obnove. (Nato bo na razpolago domača večerja.)

V Našem domu v San Justo redni občni zbor po slovenski maši.

ČETRTEK, 27. marca 1975:

V Slovenski cerkvi ob 19 slovesno opravilo velikega četrtega.

PETEK, 28. marca 1975:

V Slovenski cerkvi ob 19 bogoslužje velikega petka.

SOBOTA, 29. marca 1975:

V Slovenski cerkvi ob 22 Velikonočna vigilija.

NEDELJA, 30. marca 1975:

V Slovenskem domu v San Martinu bo po slovenski maši v sanmartinski stoinici velikonočni zajtrk.

NEDELJA, 6. aprila 1975:

Slovenski dan v Slovenski vasi

NEDELJA, 13. aprila 1975:

V Slovenskem domu v San Martinu 14. obletnica blagoslovitve doma.

V Carapachayu

bo na cvetno nedeljo ob 11.30 sv. maša kot sklep duhovne obnove. Po maši je v domu skupno kosilo.

TOMBOLA v Crapachayu

bo nepreklčno v nedeljo, 20. aprila.

Hanželič: Nova knjiga

V založbi slovenskega dušnega pastirstva je izšla vzgojno duhovna knjiga dr. Rudolfa Hanželiča

NAŠE ŽIVLJENJE

Ker avtor želi, da jo kupijo starši, zato je predlagal izredno nizko ceno. Za 334 strani broširan izvod \$ 60.— vezan pa \$ 90.—

Na razpolago je v Dušnopastirski pisarni in pri raznašalcih „Oznaniča“.

ROŽMANOV ZAVOD

Ustanova je v preteklem letu 1974 v Argentini imela tele dobrotnike (našteti po abecednem redu, podpora označena v novih pesih):

Ivanka Aleš 300, druž. Batagelj 105, dr. Miha Benedičič 500, Peter Bargant 500, druž. Čop 10, Marica Črnogelj 100, ga. Dover 10, Rudi Drnovšek 340, Karel Gorenšek 200, rev. Franc Grom 500, Jože Javoršek 100, Ruda Jurčec 150, druž. Kinkel 250, pok. Antonija Koritnik 5.000, Stanko Malovrh 100, Franc Markez 300, dek. Ciril Milavec 1.700, Olga Milavec 100, Milena Mravljag 50, rev. Stefan Novak 200, Franc Osterc 500, druž. Pograjc 45, Pavle Rant 60, ga. Rozman 100, Božo Stariha 200, rev. Tone Škulj 209, Edvard Širca 1.000, rev. Jože Škerbec 500, druž. Šmajd 900, Rajko Urbančič 100, prof. Tine Vivč 1.000, Matevž Vodnik 200, druž. Zure 48, ing. Jože Zakelj 500, J. Znidaršič 100, Marija Žun 1.200, druž. Batagelj, Pograjc, P. Rant, Zure skupaj poleg prejšnjih darov še 158, udeleženci tečaja vaditeljev 460, N. N. (Villa Adelina) 50, rev. N. N. 2.000, nabirka v Slovenski hiši 1.900, argentinska dobrotnika 1.000 in 100; darovi v blagu: zaloga jabolk (prof. F. Novak, Rio Negro), vreča 50 kg sladkorja (Antonija Koritnik), 4 zaboji limon (druž. Šmajd).

Dobrotnikom Bog stotero povrniti! Zanje se v zavodu veliko moli in se redno darujejo sv. maše, kot je bil določil pok. ustanovitelj škof Rožman. Za pok. dobrotnico Antonijo Koritnik so bile v decembru opravljene gregorijanske maše (dnevna maša ves mesec).

Prof. dr. JUAN JESUS BLASNIK

špecialist za ortopedijo
in travmatologijo

Marcelo T. de Alvear 1241, pta. baja
Capital Federal
Tel. 41-4413

Ordinira v torek in petek od 17 do 20.
Zahtevati določitev ure na privatni
telefon 628-4188.

JAVNI NOTAR

FRANCISCO RAUL CASCANTE

Escritano Público
Cangallo 1642 Buenos Aires
Pta. baja, ofic. 2
T. E. 55-8827

DRUŠTVENI OGLASNIK

Učiteljska seja bo 26. marca ob 20 v Slovenski hiši. Vsi lepo vabljeni!

Tečaj slovenščine za kasteljansko govoreče otroke. V okviru šolskega oddelka Zedinjene Slovenije se bo začel v aprilu reden pouk slovenskega jezika za otroke od 6. do 12. leta starosti. Vsa pojasnila bo mogoče dobiti pri vpisovanju v soboto, 5. aprila, ob 9,30 v šolskih prostorih Slovenske hiše.

Slovenska velika noč v Slomškovem domu

Na cvetno nedeljo, 23. marca:

Ob 9. uri blagoslovitev oljk in butaric, nato procesija po vrtu doma in sv. maša.

Na velikonočno soboto, 29. marca:

Ob 15. pri slovenskem znamenju blagoslov velikonočnih jedil!

Na velikonočno nedeljo, 30. marca:

Ob 19. uri popoldne slovenska velikonočna sv. maša s petjem starih velikonočnih pesmi.

Nato bo na razpolago „žegen“ in domača večerja.

SLOVENSKI DAN

pod geslom

Sloven'e Slovenca vabi na Slovenski dan v Slovensko vas

PROGRAM:

Ob 12.— slovesno somaševanje naših dušnih pastirjev pod vodstvom delegata msgr. Oreharja v cerkvi Marije Kraljice sveta v Slovenski vasi v Lanusu;

Po sv. maši skupno kosilo v Hladnikovem domu;

Ob 16.— kulturni program: Nastop otroškega pevskega zbora pod vodstvom gospe Zdenke Jan; Govor predsednika Zedinjene Slovenije g. Marijana Lobeda; Nastop slovenskih folklornih skupin. Vabi vse slovenske rojake, da se tega narodnega slavlja v Slovenski vasi gotovo udeležijo

ZEDINJENA SLOVENIJA

Naš dom

San Justo

vabi člane in prijatelje na ogled novega zemljišča poleg Našega doma, ki bo v nedeljo, 23. marca, po slovenski sv. maši.

VAŽNO!

ZELO VAŽNO OBVESTILO!

Od 1. januarja 1975 so uradne ure v pisarni

KREDITNE ZADRUGE „S. L. O. G. A.“ z o. z.

Bm. Mitre 97 — Ramos Mejia — 658-6574

OB PONEDELJKIH, SREDAH IN PETKIH od 15 do 19

VAŽNO! ZELO VAŽNO! POVEJTE TO ŠE DRUGIM!



RUTA 205-FTE. ESTACION
TEL. 295-1197

AVDA. 25 de MAYO 136

ALMAFUERTE 3230
a 1 cuadra Municipalidad

AVDA. PAVON/H. YRIGOYEN 8854/62
TEL. 243-2291/3058 (Entre Boedo y Sáenz)

EZEIZA

C. SPEGAZZINI

SAN JUSTO

LOMAS DE ZAMORA

Opozarjamo, da imamo v Lomas de Zamora, v našem novem velikem lokalu, vedno na razpolago najfinejše pohištvo.

Ludvik Puš

NA DOLGO POT

Tisti dan je bil praznik vnebohoda Gospodovega. Zvonovi pri Sv. Ani na Ljubelju so ga oznanili že zarana in vabili k praznovanju. Med begunci je bilo več duhovnikov in zaradi udeležbe ljudstva pri službi božji ni bilo zadrege. Svoje stvari v baraki sva z ženo pospravila že zgodaj zjutraj, saj e spanju itak ni bilo govora, in sva vse, z mojim kolesom vred, naložila nazaj na Brodarjev voz, ki se je potem s spočitimi konji vzel na zadnji klanec pred tunelom in se ustavil na ploščadi. Iz barak smo jo ubrali po bližnjici proti cerkvi. Nekaj časa gre steza dokaj položno po prijetni vzpetini, a se kmalu začne strmo v goro, da smo krepko natezali mišice, v kolenih, preden smo dospeli do ceste in premagali zadnjo strmino nad cesto. Med potjo se mi je bežno obnovil zaradi sv. Ane spomin na domačo podružno cerkev v Češnjicah, kjer smo na god te svetnice, ki — kot tu — kraljuje v glavnem oltarju, nje-no slavo prepevali o počitnicah in je v njeno čast zadonela stara, slavna pesem:

Počestena sveta Ana
z božjo milostjo obdana.
Mati božje Matere.
Lepo zarjo si rodila,
Zemljo z lučjo razsvetlila,
zveselila grešnike.

Po slovesnosti v cerkvi smo se ta-

krat podali v zgornjo Anžlovo na kosilo, potico in štruklje. Skoro ustrašil sem se, ko sem se zavedel, kam so se moje misli zagledale. Saj ne gremo na žeganje v Češnjicah! Od tod ne vodi pot v Anžlovo na potico in štruklje, marveč pot v tuji svet, v pomanjkanje in stradež.

Po maši smo se pred cerkvijo srečali z nekaterimi begunci, s katerimi sem prvo noč na begu prespal v kranjskem župniču, in iskali izhoda iz nove zagate, ki je kakor blisk z jasnega udarila med množice. Oddelek nemških vojakov, ki je stražil vhod v predor, je tebi nič meni nič zaprl vhod v tunel za pešce in vozila. Ljudje in vozove, zbrane že v veliki množini pred vodom v še ne izdelani rov, so nemški vojaki s silo pognali po stari cesti v klanec proti vrhu prelaza. Ljudje so prosili, jokali, kleli in se upirali, a vse ni nič pomagalo. Videli smo na lastne oči, kako so začeli poganjati živino in potiskati vozove po cesti nad cerkvijo v največje strmine in naravnost fizično smo trpeli z nesrečnim ljudstvom. Hoteli so biti med prvimi v tunelu ter se v ta namen niti pri barakah niso ustavili, sedaj so pa prvi pognani v največjo stisko.

Tistih nekaj članov Narodnega odbora, ki so bili tačas pri Sv. Ani, se

je odločilo skupno posredovati pri poveljniku nemškega oddelka, naj odpre vhod v tunel. Poiskali so ga in mu kratko razložili, da na dolgi poti že močno utrujeni ljudje ne bi zmogli težkega prehoda čez prelaz. Nemogoče bi bilo čez strmine spraviti vozove, ker je vprežna živina na koncu svojih moči. Zato naj se predor odpre, da bo ljudem in vozilom mogoče po ravnem priti na drugo stran gorovja.

Nemec je mrzlo poslušal. Na njegovem obrazu se je odražalo sovraštvo. Trdo je odgovoril:

„Imam strikten ukaz nikogar spuštiti v tunel.“

Obrnil se je in odšel.

Vsak nadaljnji poskus bi bil brez pomena. Posredniki so se pomešali med množico in naročili, naj ljudje potpijo in počakajo prihoda domobranske izvidnice. Niso sicer izrekli, a vsak je lahko ugibal, da bodo domobranci prehod — če treba — izsilili z orožjem. Vendar so mnogi bili tako neučakani, da so se drug za drugim peš in z vozovi zagnali v breg nad cerkvijo sv. Ane, da bi bili čimprej na oni strani. Med njimi sem zapazil tudi prijatelja Marka Bajuka, ravnatelja gimnazije, ki je s svojim „fuksom“ vozil moj in Kermavnerjev nahrbtnik od Medna do Kranja; a zanj me ni skrbelo, ker sem videl, da je njegov voz majhen, konj pa velik in močan. Na Brodarjevo „barko“, kjer se je vozilo tudi najino skromno imetje, si še pomisliti nisem upal.

Tekle so ure, dan se je že zdavnaj

nagnil čez poldne, a celoten položaj se ni niti za picico spremenil. Tisti, ki smo bili prepričani, da bo predor vendarle končno prost, smo upali in čakali. Bilo je že proti večeru, hladni veter je zapihal in treba je bilo poiskati nekaj bolj toplega za okrog života, da bi se k vsej mizeriji končno ne pridružil še moker nos in vnet vrat. Razvezal sem na vozu svoj nahrbtnik in iz njega izvlekel toplo jopico za ženo in zase. Ko sva imela polne roke popravka s to rečjo, sva zaslišala nenavaden nemir in premikanje ljudi vse naokrog. Kaj se je neki zgodilo, da so, naenkrat postali tako glasni in nemirni? Pogledala sva okrog sebe in zagledala visok steber črnega dima, ki se je dvigal proti nebu iz smeri barak. Zlezla sva z voza in pohitela na rob ploščadi, kjer se je odprl očem grozljivo pretresljiv prizor. Na več mestih so bile kot poper suhe lesene barake v ognju. Plameni so se krivenčili in vrtinčili z elementarno močjo visoko v zrak, ko so enkrat predrl strehe, in zajemali stavbo za stavbo. V nekaj trenutkih je bila vsa ravnica z barakami pred cerkvijo eno samo ogromno ognjeno morje in takega požara svoj živ dan nisem videl. Jasno je bilo, da je bil ogenj podtaknjen, a kdo so bili požigalci, se takrat seveda ni dalo ugotoviti, pozneje pa smo imeli dovolj vsakdanjih skrbi, da bi se bili zanimali za požig nemških barak na slovenski zemlji.

Gledal sem pošastno silo ognjenega elementa in sem tisti trenutek vedel: vsa slovenska domovina bo tako v ognju

krvave revolucije zgorela. Sikajoči zulkji pod cerkvijo sv. Ane so simbol cele slovenske zemlje. Na pogorišču bodo gradili z nasiljem novo, marksistično, brezversko družbo, kmeta bodo zdemirali in pahnili v popolno brezposelnost, kdor se bo upiral odredbam partije, bo zgubil svobodo ali celo življenje; — domovina Jegliča, Slomska, Evangelista Kreka... je v ognju, in če bo kaj ostalo, ne bo moglo svobodno rasti. Nastala bo nova domovina, z drugačnimi ljudmi in drugačnimi ustanovami, ki jo bo komaj mogoče prepoznati. Svoboda javnega dela in prepričanja bo zgorela, nova svoboda, bo „svoboda“ na ukaz, pogled na življenje in svet bo uperjen po edinem merilu dialektičnega materializma.

Ker take domovine nečemo, smo danes zbrani pred karavanškim cestnim predorom in v ognjenih valovih nad barakami gledamo simbol ognja komunistične revolucije, ki ga pogasiti nismo mogli.

Z Minko sva razmotrivala nastali položaj glede predora in seveda nisva mogla biti navdušena zanj. Sam sem bil trdno prepričan, da bodo domobranci predor odprli, če drugače ne pojde, s silo. Oboroženi do zob in v polni bojni opremi si ne bodo pustili komandirati od male nemške edinice. Potem bodo tudi vozila zapeljala v črno luknjo. Vendar je človek v strahu nagnjen računati z najhujšim in ukrepa tako, kakor da bi ga vse najhujše čakalo.

(bo še)